

А.С. Дускалиев, э.ғ.к., қауымд. профессор¹

А.Г. Тюмамбаева*, аға оқытушы²

А.Ш. Абдешова, магистр, аға оқытушы²

Нархоз Университеті, Алматы қ., Қазақстан¹

Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан

аграрлық-техникалық университеті,

Орал қ. Қазақстан²

* – негізгі автор (хат-хабарларға арналған автор)

e-mail: Aislu.GT@mail.ru

ҚАЗАҚСТАНДА ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА БИЗНЕСТІ БАНКТІК НЕСИЕЛЕНДІРУДІҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ

Қазіргі жағдайда Қазақстан Республикасының өзекті міндеттерінің бірі шағын және орта бизнесті барынша дамыту болып табылады. Шағын және орта бизнес мемлекеттің экономикалық әл-ауқатына тікелей әсер етеді. Ал ол көп жағдайда халықты жұмыспен қамту, ішкі нарықты отандық тауарлармен толтыру, мемлекеттік бюджетті толықтыру және бәсекелестік орта құру мәселелерін шешуге байланысты. Шағын және орта бизнесті дамытуды басқару Қазақстан Республикасының саясатының стратегиялық мәселесі болып табылады.

Шағын және орта бизнестің жұмыс істеуі айтарлықтай қаржылық салымдармен байланысты, олар негізінен қарыз қаражаты есебінен жүзеге асырылуы мүмкін. Көбінесе шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері негізгі қорларды сатып алу, өндірістік базасын ұлғайту, ағымдағы шығындар мен қасалық кемшіліктерді жабу, бизнесін кеңейту үшін несие алады. Сондықтан несие ресурстарының қолжетімділігі бүгінгі таңда шағын және орта бизнесті дамытуда маңызды рөл атқарады.

Мемлекет шағын және орта бизнеске салықтық жеңілдіктер, кәсіпкерлік субъектілерінің бұрын алған несиелері бойынша пайыздық жеңілдіктер, ренталық төлемдер бойынша жеңілдіктер түрінде қолдау көрсетіп келеді. Дегенмен, осыған қарамастан, бұл аспектіде проблемалар әлі де бар.

Бұл мақалада шағын және орта бизнесті несиелендірудің қазіргі жағдайына талдау жасалып, осы аспектідегі қалыптасқан мәселелер айқындалып, оларды шешу бойынша жолдары ұсынылған.

Кілт сөздер: шағын және орта бизнес, коммерциялық банк, несиелендіру, пайыздық мөлшерлеме, мемлекеттік қолдау, кәсіпкерлікті дамыту қоры, жеке кәсіпкер, инфрақұрылым, несие ресурсы, бизнес-интеграция.

Ключевые слова: малое и среднее предпринимательство, коммерческие банки, кредитование, процентная ставка, государственная поддержка, фонд развития предпринимательства, индивидуальный предприниматель, инфраструктура, кредитные ресурсы, бизнес-интеграция.

Keywords: small and medium entrepreneurship, commercial banks, lending, interest rate, state support, entrepreneurship development fund, individual entrepreneur, infrastructure, credit resources, business integration.

JEL classification: Q 14

Кіріспе. Шағын және орта бизнес (ШОБ) – бұл нарықтық экономика субъектілерінің меншікті және қарыз қаражаты есебінен жүзеге асырылатын кәсіпкерлік қызметі, оның негізгі мақсаты тауарлар мен қызметтерді өндіру немесе ұсыну арқылы пайда табу және өз кәсіпорнын одан әрі дамыту болып табылады.

Бүгінгі таңда Қазақстан Республикасында ШОБ субъектілерінің санының өсуі мемлекеттің салық жүйесін оңтайландыру, әкімшілік кедергілерді азайту және тікелей қаржылық және қаржылық емес көмектермен қамтамасыз ету арқылы жеке кәсіпкерлік секторын дамыту жөніндегі дәйекті саясатының аясында орын алуда.

Зерттеу тақырыбының өзектілігі мемлекет экономикасының жалпы дамуымен түсіндіріледі.

Шағын және орта бизнесті дамыту – экономикалық өсудің және әлеуметтік-саяси жаңғыртудың негізгі құралы.

Жұмыстың мақсаты болып шағын және орта бизнесті банктік несиелендірудің ағымдағы жағдайын талдау, туындаған мәселелерді анықтау және шағын кәсіпкерлік субъектілерін несиелеумен қамтамасыз етуді жақсарту бойынша ұсыныстар әзірлеу табылады.

Жұмыста 2018-2020 жылдар негізінде Қазақстандағы шағын және орта бизнестің даму динамикасы, оның ішінде шағын және орта бизнестің елдің жалпы ішкі өніміне қосқан үлесі, тіркелген және жұмыс істеп тұрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің саны, осы саладағы

қызметкерлердің саны, сондай-ақ пандемияға дейінгі және пандемия кезіндегі жағдайлар бойынша мәліметтер және екінші деңгейлі банктердің шағын және орта бизнесті несиелендіру көлемі талданды.

Пандемия кезінде шағын және орта бизнес жаһандық деңгейде күрделі жағдайларды бастан кешірді, мемлекет тарапынан көрсетіліп жатқан қолдау осы саладағы көптеген субъектілердің жұмысының толық тоқтап қалуынан, тіпті банкроттықтан құтқарды. COVID-2019 пандемиясына қатысты мемлекеттік қолдаудың болғанына қарамастан, көрсетілген материалдық және моральдық көмек түрлерімен бірге оны қалпына келтіру үшін шағын және орта бизнесті қолдау кезеңіне әлі де ұзақ уақыт қажет болады.

Мақала жазу кезіндегі зерттеу әдістемесінің негізі монографиялық және мерзімдік зерттеуге, салыстыру әдістерін қолдануға негізделген. Экономикалық көрсеткіштер динамикасын талдау бойынша салыстырмалы әдісті қолдану себеп-салдарлық байланыстарды анықтау мен мемлекеттік реттеудің жүйелі мәселелерін анықтауға және шағын және орта бизнесті дамытудағы мүмкіндіктерді берді.

Әдебиеттік шолу. Қазақстан Республикасының Президенті Қ.-Ж. Тоқаев Қазақстан халқына Жолдауында «Еліміздің экономикалық саясатының бірден-бір басымдығы – кәсіпкерлік» деп атап көрсетті [1].

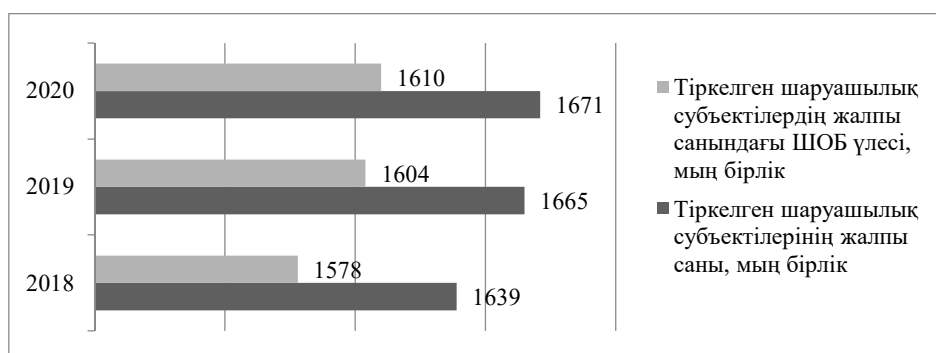
А.К. Арыстанова [2], Н.К. Мамыров [3], А.Т. Бәйтенова [4] Қазақстанда шағын және орта бизнесті қалыптастыру және дамыту саласындағы ғылыми зерттеулер мен әзірлемелерді қарастырды.

Е.В. Травкина мен Т.С. Гущина [5], Н.Н.Костина, Н.И. Даниленко, А.В. Ивлев [6] шағын кәсіпкерлік субъектілері қаржылық қолдауға өте мұқтаж екенін атап өтеді. Қаржы нарығы және несие ұйымдары комитетінің мәліметінше, шағын бизнестің несиелеудегі қажеттілігі 30-40 пайыз ғана қанағаттандырылған. Авторлардың айтқан шағын бизнесті несиелендіру нарығының дамуының баяулауының бірнеше себептері, соның ішінде банктердің қарыз алушыларға қоятын талаптарын қатайту; сыртқы саяси факторлар; несие мөлшерлемесінің өсуі; бизнес иелерінің теріс үміттері; тұтынушылық сұраныстың төмендеуі сияқты пікірлерін біз де қолдаймыз.

Пандемияның Қазақстандағы шағын және орта бизнестің дамуына әсері туралы, мемлекеттік қолдау шаралары туралы С.К. Байдыбекованың, Б.К. Шомшеквананың, Э.О. Кыдырбаеваның [7], А.С. Исенованың [8], А.З. Апееваның [9] ғылыми мақалаларында қарастырылған.

Тақырып бойынша жүргізілген әдеби шолулар банктердің шағын және орта бизнесті дамыту үшін ұсынатын несиелік өнімдерінің таралуына қарамастан, зерттеу тақырыптарының әлі де зерттелуін қажет екенін білдіреді.

Негізгі бөлім. COVID-19 пандемиясына қарамастан 2020 жылы Қазақстан экономикасы экономикалық белсенділіктің көптеген көрсеткіштері бойынша өсуді сақтап қалды. Заңды тұлғалардың үлесіндегі шағын және орта бизнестің ШОБ институционалдық құрылымындағы өзгерістер жалғасуда.

1-сурет. Тіркелген шаруашылық субъектілер санының динамикасы, 2018-2020 жж.*

* [10] дереккөз негізінде авторлармен құрастырылған

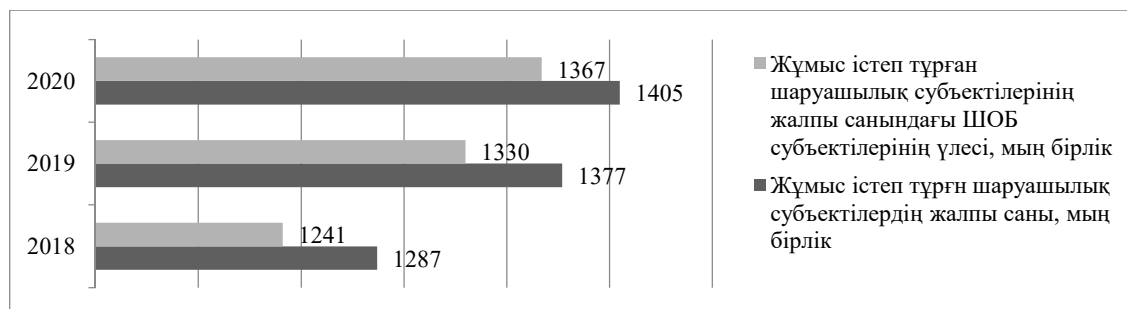
2021 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша Қазақстан Республикасында тіркелген кәсіпкерлік субъектілерінің жалпы саны 1 671 мың бірлікке жетті.

Суреттегі деректерді талдай отырып, жалпы тіркелген шағын және орта бизнес субъектілері мен жеке кәсіпкерлердің (ЖК) өсу тенденциясы бар деп қорытынды жасауға болады. Тіркелген шағын және орта бизнес субъектілерінің өсімі 2018 жылмен салыстырғанда 2019 жылы 1,65%-ды, 2020 жылы 2018 жылмен салыстырғанда 2,03%-ды құрады. Тіркелгендердің жалпы санындағы

тіркелген шағын және орта бизнес субъектілерінің үлесі 2018 жылы 96,3% деңгейінде болды, кейінгі жылдары 0,1 пайыздық тармаққа шамалы өсу байқалды.

Жұмыс істеп тұрған шағын және орта бизнес субъектілері туралы ақпарат 2-суретте көрсетілген.

Шағын және орта бизнес субъектілері бойынша берілген деректерді талдай отырып, олардың оң динамикасын атап өту керек. 2021 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша жұмыс істеп тұрған шағын және орта бизнес субъектілерінің саны 2018 жылмен салыстырғанда 118 мың бірлікке немесе 9,16%-ға өсті, бірақ 2019 жылмен салыстырғанда өсім абсолютті мәнде небәрі 28 мың бірлікті немесе 2,03%-ды құрады.

2-сурет. Жұмыс істеп тұрған ШОБ субъектілер санының динамикасы, 2018-2020 жж.*

* [10] дереккөз негізінде авторлармен құрастырылған

Тіркелген кәсіпорындардың жалпы санындағы шағын және орта бизнестің белсенді субъектілерінің үлесі 84,3 пайызды құрады, бұл 2019 жылғы осы көрсеткіш деңгейінен 1,3 пайызға артық.

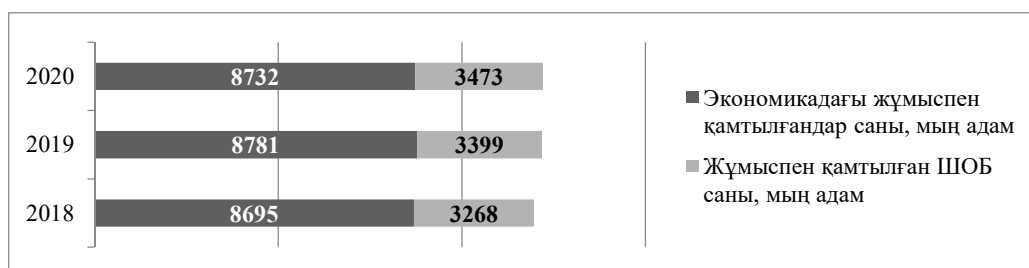
1-кесте

Ұйымдастыру-құқықтық нысаны бойынша шағын және орта кәсіпкерліктің құрамы мен құрылымы*

Атауы	2018ж		2019ж		2020ж	
	мың бірлік	үлесі,%	мың бірлік	үлесі,%	мың бірлік	үлесі,%
Занды тұлға - шағын бизнес	231	18,6	258	19,4	280	20,6
Занды тұлға - орта бизнес	2,6	0,2	2,5	0,2	2,5	0,2
Жеке кәсіпкер	809	65,2	856	64,4	858	63,2
Шаруа (фермер) қожалығы	198	16	213	16	217	16

* [10, 11] дереккөз негізінде авторлармен құрастырылған

Ұйымдық-құқықтық нысандары бойынша шағын және орта бизнестің құрылымын талдай келе, заңды тұлға нысанындағы кәсіпорындардың саны 2020 жылы 2019 жылмен салыстырғанда 22 мың бірлікке өскені байқалады. ШОБ субъектілерінің жалпы санындағы заңды тұлғалардың үлесі 20,8%-ға дейін өсті. Бұл жаңа заңды тұлғаларды құру және жеке кәсіпкерлерді жауапкершілігі шектеулі серкітестіктер ретінде қайта тіркеу арқылы шағын кәсіпкерліктің сапалы институционалдық дамуымен түсіндіруге болады.

3-сурет. 2018-2020 жж. негізінде шағын және орта кәсіпкерлік бойынша жұмыспен қамтылғандар саны*

* [10] дереккөз негізінде авторлармен құрастырылған

Шағын және орта бизнесте жұмыспен қамтылғандар саны 2020 жылы 2,2%-ға өсіп, 2021 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 3 473 000 адамды құрады. Шағын және орта бизнесте жұмыспен қамтылған халықтың өңірлер бойынша бөлінуі біркелкі емес. Бұл бағытта Алматы, Нұр-Сұлтан қалалары, Алматы, Қарағанды және Шығыс Қазақстан облыстары басымдық танытып отыр. 2021 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша Қазақстан Республикасындағы жұмыспен қамтылғандардың жалпы санындағы шағын және орта бизнесте жұмыспен қамтылған халықтың үлесі 1,1%-ға өсіп, 39,8%-ды құрап отыр.

2020 жылы шағын және орта бизнестің өнімі 2019 жылмен салыстырғанда 1 240 миллиард теңгеге өсіп, 33 627 миллиард теңгені құрады. 2018 жылмен салыстыратын болсақ, 7 137 миллиард теңгеге айтарлықтай өсім байқалады. Шығарылатын өнімнің негізгі үлесін заңды тұлғалар түріндегі шағын және орта бизнес құрайды. Қазақстанның жалпы ішкі өніміндегі шағын және орта бизнес өнімінің үлесі 2018 жылғы 42,85%-дан 2020 жылы 47,6%-ға дейін өсті.

Шағын және орта бизнес бойынша өндірілген өнімге ең көп үлесті Алматы қаласы – 9033 млрд теңге және Нұр-Сұлтан қаласы – 6635 млрд теңге қосты. Жалпы алғанда, олардың шығарылған өнім көлемі Қазақстан Республикасындағы шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері шығарған өнім көлемінің 47 пайызын құрайды.

COVID-2019 індетіне байланысты карантиндік шараларды енгізу кезінде салық амнистиясы жүзеге асырылды, оған сәйкес 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап 2023 жылғы 1 қаңтарға дейін шағын және орта бизнес субъектілері корпоративтік табыс салығын, жеке табыс салығын, әлеуметтік салық және бірыңғай жер салығын төлеуден босатылды [12]

Шетелдік тәжірибелерде көрсетілгендей, шағын және орта бизнеске мемлекет тарапынан, әсіресе несиелік ресурстармен қамтамасыз етуде жан-жақты қолдау қажет. Шағын және орта бизнесті несиелендіру екінші деңгейлі банктер үшін несиенің айтарлықтай жоғары деңгейімен байланысты. Шағын және орта кәсіпорындарда кепіл бола алатын өтімді мүліктің қажетті көлемі жоқ.

2-кесте

Шағын және орта бизнеске екінші деңгейлі банктермен берілген несиелер көлемі*

Көрсеткіштер	2018ж.	2019ж.	2020ж.
ШОБ субъектілеріне несиелер, млрд. теңге	4567	3963	4246
Экономикаға несиелер, млрд. теңге	13763	14743	15792
ШОБ-гі несие үлесі, %	33	27	27

* [10, 11] дереккөз негізінде авторлармен құрастырылған

Шағын және орта бизнеске берілген несиелер 2020 жылы 2019 жылмен салыстырғанда 283 млрд теңгеге немесе 7,1%-ға өсті. Шағын және орта бизнеске берілген несиелердің үлесі 2018 жылы 33%, 2019-2020 жж. жалпы Қазақстанның экономикасына берілген несиелердің жалпы көлемінің 27%-ын құрады. Шағын және орта бизнес үшін несие ресурстары үлесінің төмендеуіне пандемияға байланысты карантиндік шаралар себеп болды.

ШОБ несие портфелінің өсуі «Қарапайым заттар экономикасы», «Шағын және орта бизнесті жеңілдетілген несиелендіру бағдарламасы» және т.б. мемлекеттік бағдарламаларды несиелендіру есебінен болды.

Қорытынды. Қорыта келе шағын және орта бизнесті одан әрі дамытудың негізгі проблемалары деп келесілерді атап өтуге болады: Қазақстан экономикасының жалпы жағдайы; нарықтық бәсеке; банктік несиелендіру шарттары; сұраныс; салық ауыртпалығының деңгейі; қаржылық сауаттылықтың төмен деңгейі; кадрлардың жетіспеушілігі.

Шағын және орта бизнесті несиелік ресурстармен қаржылық қамтамасыз етудің анықталған мәселелерін шешу үшін біз мыналарды ұсынамыз:

- мемлекеттік органдар шағын және орта бизнесті арзан немесе пайызсыз несиелермен қамтамасыз ету мүмкіндігін табу. Тамаша идеясы бар ісін жаңа бастаған кәсіпкерлер қаржылық қиындықтарға байланысты оны жүзеге асыра алмайды.

- коммерциялық банктер кепілдікке қойылатын талаптарды жеңілдету бағытында қайта қарауы керек;

- шағын және орта бизнес үшін арнайы банк қызметкерлерінің қаржылық сауаттылығын арттыру бойынша тегін оқыту шараларын тұрақты негізде жүргізу. Осы курстардың нәтижесінде

шағын және орта бизнес субъектілері бизнеске банктік қызмет көрсету, заңнамадағы өзгерістер, шағын бизнеске берілетін жеңілдіктер туралы ақпаратты дер кезінде ала алады.

- шағын және орта бизнес онлайн сатуды пайдалануға белсендірек көшуі керек. Бұл іске асыру шығындарын азайтады, жаңа тұтынушыларды тартады және нарықтағы олқылықтарды жояды.

- коммерциялық банктердің басшылығы банк мамандарының біліктілігін арттыруға үнемі көңіл бөлуі керек, өйткені тек тәжірибелі кәсіби қызметкерлер ғана клиенттерге, соның ішінде шағын және орта бизнеске сапалы қызмет көрсете алады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Послание Президента Республики Казахстан К.К. Токаева народу Казахстана от 2 сентября 2019 года «Конструктивный общественный диалог – основа стабильности и процветания Казахстана». – https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39251281

2. Арыстанова А.К. Становление и развитие малого бизнеса в Республике Казахстан // Инновационная экономика: перспективы развития и совершенствования. – 2019. – № 7(41). – С. 5-11. – <https://cyberleninka.ru/article/n/stanovlenie-i-razvitie-malogo-biznesa-v-respublike-kazahstan>

3. Мамыров Н.К. Основы предпринимательства. – Алматы: Экономика, 2014. – 140 с.

4. Байтенова А.Т. Развитие малого и среднего бизнеса в Республике Казахстан // наука и практика: материалы I Междунар. науч. конф. (г. Чита, февраль 2012 г.). – Чита: Издательство Молодой ученый. – 2012. – С. 50-53. – <https://moluch.ru/conf/econ/archive/14/1648/>

5. Травкина Е.В. Вызовы банковского кредитования малого и среднего бизнеса: современная российская специфика / Е.В.Травкина, Т.С.Гущина // Вестник университета. – 2020. – № 1. – С. 150-155. – <https://vestnik.guu.ru/jour/article/view/2017>

6. Костина Н.Н. Кредитование малого бизнеса государственными и коммерческими банками: анализ и перспективы развития / Н.Н. Костина, Н.И. Даниленко, А.В. Ивлев // Финансовая аналитика: проблемы и решения. – 2016. – №38 (320). – С. 20-33. – <https://cyberleninka.ru/article/n/kreditovanie-malogo-biznesa-gosudarstvennymi-i-kommercheskimi-bankami-analiz-i-perspektivy-razvitiya>

7. Байдыбекова С.К. Малый и средний бизнес Казахстана в условиях пандемии. / С.К. Байдыбекова, Б.К. Шомшекова, Э.О. Кыдырбаева // Проблемы агрорынка. – 2022. – 1. – С. 91-98. – <https://www.jpra-kazniiapk.kz/jour/article/view/777/505>

8. Исенова А.С. О поддержке малого и среднего предпринимательства в период пандемии. Central Asian Economic Review. – 2020. – №4. – С. 91-99. – <https://caer.narxoz.kz/jour/article/view/34/34>

9. Апеева А.З. Пандемия кезінде қазақстан Республикасында шағын және орта бизнес субъектілерін қолдау және несиелендіру // Актуальные проблемы современности. – 2021. – № 2. – С. 128-133. – <https://elibrary.ru/item.asp?id=46614793>

10. Бурибаева Г., Сарсекеев Ф., Оспанов А., Имашев Б. Отчет о состоянии развития МСП в Казахстане и его регионах Нур-Султан, 2021 г., выпуск № 13. – 100 с. – https://damu.kz/upload/iblock/cae/xqhsqdrqgmhk90la0cicsr434otz3k54/%D0%94%D0%90%D0%9C%D0%A3%20_%20%D0%BE%D1%82%D1%87%D0%B5%D1%82%20%D0%9C%D0%A1%D0%9F%20_%20%D1%80%D1%83%D1%81.pdf

11. Отчёт о развитии малого и среднего предпринимательства Республики Казахстан в 2019 году в разрезе регионов. – https://atameken.kz/uploads/content/files/AtamekenMSP%20GO_rus140720.pdf

12. Освобождение от налогов и проверок в 2020-2023 годах в Казахстане. – <https://uchet.kz/news/osvobozhdenie-ot-nalogo-i-proverok-v-20202023-godakh-v-kazakhstane/>

13. Проблемы развития малого и среднего бизнеса обсуждают в Сенате. – https://www.inform.kz/ru/problemy-razvitiya-malogo-i-srednego-biznesa-obsuzhdayut-v-senate_a3917633

REFERENCES

1. Poslanie Prezidenta Respubliki Kazahstan K.K. Tokaeva narodu Kazahstana ot 2 sentjabrja 2019 goda «Konstruktivnyj obshhestvennyj dialog – osnova stabil'nosti i procvetanija Kazahstana». – https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39251281 [in Russian].

2. Arystanova A.K. Stanovlenie i razvitie malogo biznesa v Respublike Kazahstan // Innovacionnaja jekonomika: perspektivy razvitiya i sovershenstvovanija. – 2019. – № 7(41). – S. 5-11. – <https://cyberleninka.ru/article/n/stanovlenie-i-razvitie-malogo-biznesa-v-respublike-kazahstan> [in Russian].

3. Mamyr N.K. Osnovy predprinimatel'stva. – Almaty: Jekonomika, 2014. – 140 s. [in Russian].

4. Bajtenova A.T. Razvitie malogo i srednego biznesa v Respublike Kazahstan // nauka i praktika: materialy I Mezhdunar. nauch. konf. (g. Chita, fevral' 2012 g.). – Chita: Izdatel'stvo Molodoj uchenyj. – 2012. – S. 50-53. – <https://moluch.ru/conf/econ/archive/14/1648/> [in Russian].
5. Travkina E.V. Vyzovy bankovskogo kreditovanija malogo i srednego biznesa: sovremennaja rossijskaja specifika / E.V.Travkina, T.S.Gushhina // Vestnik universiteta. – 2020. – №1. – S. 150-155. – <https://vestnik.guu.ru/jour/article/view/2017> [in Russian].
6. Kostina N.N. Kreditovanie malogo biznesa gosudarstvennymi i kommercheskimi bankami: analiz i perspektivy razvitiya / N.N. Kostina, N.I. Danilenko, A.V. Ivlev // Finansovaja analitika: problemy i reshenija. – 2016. – №38 (320). – S. 20-33. – <https://cyberleninka.ru/article/n/kreditovanie-malogo-biznesa-gosudarstvennymi-i-kommercheskimi-bankami-analiz-i-perspektivy-razvitiya> [in Russian].
7. Bajdybekova S.K. Malyj i srednij biznes Kazahstana v uslovijah pandemii. / S.K. Bajdybekova, B.K. Shomshekova, Je.O. Kydyrbaeva // Problemy agrorynka. – 2022. – 1. – S. 91-98. – <https://www.jprikazniiapk.kz/jour/article/view/777/505> [in Russian].
8. Isenova A.S. O podderzhke malogo i srednego predprinimatel'stva v period pandemii. Central Asian Economic Review. – 2020. – №4. – S. 91-99. – <https://caer.narxoz.kz/jour/article/view/34/34> [in Russian].
9. Apeeva A.Z. Pandemija kezinde kazakstan Respublikasynda sharyn zhane orta biznes sub#ektlerin qoldau zhane nesielendiru // Aktual'nye problemy sovremennosti. – 2021. – №2. – B. 128-133. – <https://elibrary.ru/item.asp?id=46614793> [in Kazakh].
10. Buribaeva G., Sarsekeev F., Ospanov A., Imashev B. Otchet o sostojanii razvitiya MSP v Kazahstane i ego regionah Nur-Sultan, 2021 g., vypusk № 13. – S. 100. – https://damu.kz/upload/iblock/cae/xqhsqdrqgmhk90la0cicsr434otz3k54/%D0%94%D0%90%D0%9C%D0%A3%20_%20%D0%BE%D1%82%D1%87%D0%B5%D1%82%20%D0%9C%D0%A1%D0%9F%20_%20%D1%80%D1%83%D1%81.pdf [in Russian].
11. Otchjot o razviti malogo i srednego predprinimatel'stva Respubliki Kazahstan v 2019 godu v razreze regionov. – https://atameken.kz/uploads/content/files/AtamekenMSP%20GO_rus140720.pdf [in Russian].
12. Osvobozhdenie ot nalogov i proverok v 2020-2023 godah v Kazahstane. – <https://uchet.kz/news/osvobozhdenie-ot-nalogov-i-proverok-v-20202023-godakh-v-kazahstane/> [in Russian].
13. Problemy razvitiya malogo i srednego biznesa obsuzhdajut v Senate. – https://www.inform.kz/ru/problemy-razvitiya-malogo-i-srednego-biznesa-obsuzhdayut-v-senate_a3917633 [in Russian].

Дускалиев А.С., Тюмамбаева А.Г., Абдешова А.Ш.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КАЗАХСТАНЕ

Аннотация

В сложившейся ситуации одной из актуальных задач Республики Казахстан является максимальное развитие малого и среднего бизнеса. Малый и средний бизнес напрямую влияет на экономическое благополучие государства. И в большинстве случаев зависит от решения задач обеспечения занятости населения, наполнения внутреннего рынка отечественными товарами, пополнения государственного бюджета и создания конкурентной среды. Управление развитием малого и среднего бизнеса является стратегическим вопросом политики Республики Казахстан.

Функционирование малого и среднего бизнеса связано со значительными финансовыми вложениями, которые могут осуществляться в основном за счет заемных средств. Нередко субъекты малого и среднего предпринимательства берут кредиты для приобретения основных средств, увеличения производственной базы, покрытия текущих расходов и дефицита денежных средств, расширения своего бизнеса. Поэтому доступность кредитных ресурсов сегодня играет важную роль в развитии малого и среднего бизнеса.

Государство поддерживает малый и средний бизнес в виде налоговых льгот, льгот по процентам по ранее полученным кредитам субъектов предпринимательства, льгот по арендным платежам. Однако, несмотря на это, проблемы в этом аспекте все еще существуют. В данной статье анализируется текущая ситуация кредитования малого и среднего бизнеса, выявлены существующие проблемы в данном аспекте и предлагаются пути их решения.

Duskaliev A., Tyumambayeva A., Abdeshova A.

**CURRENT STATE OF BANK LENDING TO SMALL
AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN KAZAKHSTAN**

Annotation

In the current situation, one of the urgent tasks of the Republic of Kazakhstan is to maximise the development of small and medium-sized businesses. Small and medium business directly affects the economic wellbeing of the state. And in most cases it depends on solving the tasks of providing employment to the population, filling the domestic market with domestic goods, replenishing the state budget and creating a competitive environment. Management of SME development is a strategic policy issue for the Republic of Kazakhstan.

The functioning of SMEs is associated with significant financial investments, which can be carried out mainly with borrowed funds. Often SMEs take out loans to acquire fixed assets, increase their production base, cover running costs and cash shortages, and expand their business. Therefore, the availability of credit resources today plays an important role in the development of SMEs.

The state supports small and medium-sized businesses in the form of tax exemptions, interest relief on previously obtained loans of business entities, and relief on rent payments. However, in spite of this, problems still exist in this aspect. This article analyses the current situation of SME lending, identifies existing problems in this aspect, and proposes ways to solve them.

